

Historia rozwoju dermatologii i wenerologii na Podkarpaciu

History of dermatology and venereology development in Subcarpatian Region

Adam Reich¹, Stanisław Bajcar², Maria Szuber³, Andrzej Langner⁴, Danuta Bąk⁵, Kinga Janeczko¹,
Leokadia Kałdan⁶, Marian Kyc⁷, Izabela Machlarz⁸, Jerzy Maciąg⁶, Teresa Mróz-Majsak⁹,
Jolanta Nycek-Jer⁸, Zofia Piel¹⁰, Danuta Rutkowska¹¹, Danuta Szal-Marczakiewicz¹², Marta Zajac¹³

¹Zakład i Klinika Dermatologii, Uniwersytet Rzeszowski

²Prywatny Gabinet Dermatologiczny, Rzeszów

³Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej BETA-MED w Rzeszowie

⁴Zespół Naukowo-Lecniczy Iwoląg, Iwonicz-Zdrój

⁵Oddział Dermatologiczny Wojewódzkiego Szpitala Podkarpackiego im. Jana Pawła II w Krośnie

⁶Oddział Dermatologiczny Powiatowego Szpitala Specjalistycznego w Stalowej Woli

⁷Specjalistyczny Gabinet Dermatologiczny w Jarosławiu

⁸Oddział Dermatologiczny Szpitala Powiatowego im. Edmunda Biernackiego w Mielcu

⁹Poradnia Dermatologiczna w Lesku

¹⁰Gabinet Lekarski, Rzeszów

¹¹Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Derm Medica” — Poradnia Dermatologiczna w Strzyżowie

¹²Oddział Dermatologiczny Wojewódzkiego Szpitala im. Świętego Ojca Pio w Przemyśle

¹³Prywatny Gabinet Dermatologiczny, Leżajsk

STRESZCZENIE

Historia dermatologii i wenerologii na Podkarpaciu sięga XIX wieku. Dzięki wielkiemu poświęceniu i zaangażowaniu personelu medycznego możliwe było utworzenie pierwszych ośrodków dermatologicznych i wenerologicznych, niosących pomoc chorym ze schorzeniami skórными i chorobami przenoszonymi drogą płciową. Ciągłe starania i ciężka praca zaowocowały poprawieniem jakości i zwiększeniem dostępu pacjentów do świadczeń zdrowotnych. Obecnie na Podkarpaciu funkcjonuje sześć oddziałów dermatologicznych, a ponadto są tu liczne poradnie dermatologiczne, wyposażone w sprzęt pozwalający na diagnostykę oraz leczenie schorzeń dermatologicznych i poprawę komfortu życia chorych. W niniejszym artykule przedstawiono historię i rozwój wybranych oddziałów i poradni dermatologicznych na terenie Podkarpacia.

Forum Derm. 2019; 5, 3: 81–91

Słowa kluczowe: oddziały dermatologii, historia, rozwój, Podkarpacie

ABSTRACT

The history of dermatology and venerology on Subcarpatian area reaches 19th century. Thanks to the great dedication and commitment of medical staff, it was possible to establish first dermatological and venereological centers helping people with skin disease and sexually transmitted infections. Continuous efforts and hard work resulted in the improvement of quality and better accessibility to medical care. Currently, there are six dermatological departments and many dermatological outpatient clinics in the Subcarpatian region, equipped with devices allowing the proper diagnosis and treatment of skin diseases and improving the patients' comfort of life. Here, we are describing the history and development of selected dermatological departments and outpatient clinics in Subcarpatian area.

Forum Derm. 2019; 5, 3: 81–91

Key words: dematology wards, history, development, Subcarpatian area

Adres do korespondencji:

prof. dr hab. med. Adam Reich, Zakład i Klinika Dermatologii, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Szopena 2, 35–055 Rzeszów, tel.: 605 076 722,
e-mail: adi_medicalis@go2.pl

WSTĘP

W 2020 roku przypada rocznica stulecia istnienia Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego. Z racji jubileuszu podjęliśmy próbę prześledzenia rozwoju dermatologii i wenerologii na terenie Podkarpacia. Zdajemy sobie sprawę, że w wielu przypadkach przedstawiony opis może być niepełny, ale mamy nadzieję, że w następnych latach pozyskamy kolejne informacje dotyczące podkarpackiej dermatologii. Warto podkreślić, że historia dermatologii i wenerologii na Podkarpaciu sięga XIX wieku, obecnie zaś w województwie podkarpackim istnieje sześć oddziałów dermatologicznych (w Rzeszowie, Jasle, Krośnie, Mielcu, Przemyślu i Stalowej Woli), a także działają liczne przychodnie dermatologiczne. Zgodnie ze stanem na dzień 30 czerwca 2019 roku na terenie Podkarpacia mieszkało 115 lekarzy ze specjalizacją z dermatologii i wenerologii, z czego 109 pozostawało czynnych zawodowo, natomiast kolejnych 33 lekarzy w tym okresie odbywało na Podkarpaciu szkolenie specjalizacyjne z dermatologii i wenerologii [1].

LECZNICTWO DERMATOLOGICZNE W RZESZOWIE

Pierwsze wzmianki dotyczące leczenia chorób skórno-wenerologicznych w Rzeszowie sięgają roku 1873. Wówczas słynny „Pułkownik Struś” — dr Jan Stella-Sawicki — meldował o stanie szpitali powszechnych w Galicji. W swoim sprawozdaniu o szpitalu w Rzeszowie zaznaczył, że „na piętrze sześć sal zajmują chorzy, których było w dzień przyjazdu 41 pacjentów w większej połowie syfilitycznych” [2]. Jednak pierwszy oddział chorób skóry i wenerycznych — jako samodzielna jednostka organizacyjna — powstaje dopiero w listopadzie 1939 roku w Szpitalu Powszechnym w Rzeszowie. Mieścił się on na parterze budynku przylegającego do wschodniego skrzydła szpitala od ulicy Naruszewicza. Składał się z czterech pomieszczeń, w tym dwóch sal z 11 łózkami dla kobiet, jednej izolatki („świerzbowej”), a także kilkunastu łóżek dla mężczyzn (brak danych na temat dokładnej ich liczby), które znajdowały się w innej części budynku. Po wojnie, w roku 1946, powstał tu oddział skórno-okulistyczny z 27 łózkami dla mężczyzn z chorobami okulistycznymi i dermatologicznymi. W latach 1939–1949 ordynatorem oddziału był dr Alfred Brzeski; z kolei w latach 1949–1951 — ppłk lek. Stanisław Habich.

Rok 1949 przyniósł kolejne zmiany. W dokumentach szpitala po raz pierwszy pojawiło się określenie „Szpital Wojewódzki”. Od 1950 roku na pieczęciach i dokumentach oficjalnie figurowała nazwa „Szpital Wojewódzki w Rzeszowie”, a nazwa oddziału dermatologicznego została zmieniona na „Oddział Skórno-Wenerologiczny”. W latach 1951–1988 ordynatorem oddziału był dr n. med. Julian Kostołowski, którego okrzyknięto pionierem i ojcem podkarpackiej dermatologii (ryc. 1). W sierpniu 1951 roku przeniesiono 19 łóżek żeńskich do czterech baraków przy ulicy

Rycina 1. Dr n. med. Julian Kostołowski

Naruszewicza, w roku 1957 dołączono do nich również łóżka męskie (łącznie oddział liczył 39 łóżek). Niestety działania te znacznie pogorszyły warunki sanitarne oddziału. W tym okresie podejmowano liczne próby przeniesienia oddziału dermatologicznego w miejsce, które pierwotnie miało być przeznaczone dla oddziału neurologicznego, jednak Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej nie wyraziło na to zgody. W lipcu 1960 roku dr Julian Kostołowski wywalczył nową siedzibę dla Oddziału Dermatologii w budynku obecnego kompleksu szpitalnego od strony ulicy Leszczyńskiego — oddział liczył wówczas 42 łóżka.

W latach 60. XX wieku liczba łóżek wzrosła do 72–74 (a nawet okresowo do 77), oddział zajmował dwa piętra, a rocznie hospitalizowanych było około tysiąca chorych. Pod koniec lat 70., w związku z powstaniem w Rzeszowie Katedry Nauczania Klinicznego, a następnie Instytutu Medycyny Klinicznej Akademii Medycznej w Krakowie, oddział zmienił nazwę na Kliniczny Oddział Dermatologiczny. W latach 80. edukację z zakresu dermatologii i wenerologii otrzymywało około 50 studentów czwartego roku studiów z Akademii Medycznej w Krakowie. W roku 1979 oddział otrzymał nowoczesną jak na ówczesne czasy lampę do fotochemoterapii PUVA — model MOD 10. W latach 1989–1991 nazwę oddziału ponownie zmieniono, tym razem na Klinikę Dermatologii (ta nazwa była używana do czasu zakończenia nauczania klinicznego w Rzeszowie), a ordynatorem został prof. Lesław Grzegorzczak (do 1991 r.). W roku 1991 zredukowano liczbę łóżek na Oddziale Dermatologicznym do 38, oddział zajmował tylko jedno piętro, a rocznie hospitalizowanych było od 530 (w 1992 r.) do 643 (w 1999 r.) chorych. Funkcję ordynatora w latach 1991–2010 pełniła dr n. med. Zofia Piela, specjalista dermatolog-wenerolog i alergolog. Rok 1999 przyniósł kolejne przenosiny Oddziału Dermatologicznego — tym razem do budynku przy ulicy Naruszewicza. Oddział liczył wtedy 24 łóżka i miał prawo, jako

jedyny wówczas oddział dermatologiczny na Podkarpaciu i jeden z nielicznych oddziałów nieklinicznych w Polsce, do prowadzenia szkoleń specjalizacyjnych. Od początku XXI wieku rokrocznie hospitalizowano około 900 chorych, przy czym liczba ta zwiększa się z każdym rokiem.

W latach 2010–2013 oddziałem kierowała Barbara Mach. W 2012 roku wprowadzono dla chorych — w ramach programów terapeutycznych: „Leczenie łuszczykowego zapalenia stawów o przebiegu agresywnym” i „Leczenie ciężkiej postaci łuszczyki plackowatej” — terapię lekami biologicznymi. Od 2018 roku w Klinice Dermatologii wprowadzono kolejne programy lekowe: „Leczenie rytuksymabem ciężkiej pęcherzycy odpornej na immunosupresję” oraz „Leczenie beksarotenenem ziarniniaka grzybiastego lub zespołu Sezary’ego”.

W 2013 roku funkcję lekarza kierującego oddziałem przejął dr Robert Kijowski, który pełnił ją do 2017 roku. W 2014 roku, w związku z utworzeniem Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie Rzeszowskim, ponownie przekształcono Oddział Dermatologiczny w Kliniczny Oddział Dermatologiczny, a w 2015 roku — w Klinikę Dermatologii Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 1 imienia Fryderyka Chopina w Rzeszowie. Od 2017 roku kierownikiem Kliniki Dermatologii jest prof. dr hab. n. med. Adam Reich.

Wśród lekarzy na oddziale pracowali: dr Stanisław Habisz (1951–1953), Andrzej Oleś (jako wolontariusz), Krystyna

Kuźniar (1953–1962), Lesław Grzegorzczak (1953–1955), Maria Wójtowicz (1956–1963), Marian Jakubowski (1963–1972), Anna Maramorosz (1960–1973), Krystyna Niedzielska (1970–1973). Kolejnymi asystentami byli: Zofia Piela, Anna Wójtowicz, Barbara Szabatowska, Izabela Eberbach, Barbara Bajor, Maria Baran, Maria Szuber, Barbara Mach, Ewa Machowska, Beata Sroka, Agnieszka Giderewicz-Baran, Robert Kijowski, Joanna Wróblewska, Anna Małek, Paweł Dudka, Barbara Patruś. Zostali oni przedstawieni na rycinach 2–5. Obecnie (stan na 1.08.2019 r.) w Klinice Dermatologii Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 1 pracują: 5 lekarzy specjalistów, 13 lekarzy rezydentów, pielęgniarka oddziałowa, 12 pielęgniarek, 2 sekretarki oraz dietetyczka (tab. 1). Od 1952 roku oddział szkolił kadry specjalistyczne z dermatologii i wenerologii dla potrzeb województwa podkarpackiego; w latach 1952–1984 wykształciło się w Rzeszowie 54 dermatologów-wenerologów, a do 2018 roku — 92.

W 2015 roku w Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim nr 1 utworzono Przyszpitalną Poradnię Dermatologiczną. Na terenie Rzeszowa działają również liczne przychodnie, w których udzielane są porady dermatologiczne — między innymi: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej nr 1 w Rzeszowie, Centrum Medyczne „Medyk”, Centrum Medyczne Promedica Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Lux Med, Mrukmed Lekarz Beata Madej-Mruk i Partner, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Palomed”.

Rycina 2. Pracownicy Oddziału Skórno-Wenerologicznego w Rzeszowie przed budynkiem przy ulicy Leszczyńskiego — początek lat 70. XX w. Od lewej: lek. Jerzy Rygiel (specjalizant), Stanisława Żyguła (pielęgniarka), lek. Szczepan Pabiś (specjalizant), lek. Barbara Szabatowska (asystentka), Stanisława Ferdecka (pielęgniarka oddziałowa), Celina Kwiatkowska (zastępczyni oddziałowej), lek. Alicja Łyżwa (specjalizantka), dr n. med. Julian Kostołowski (ordynator), lek. Zofia Piela (asystentka), Halina Turowska (dietetyczka), lek. Krystyna Niedzielska (asystentka, z pacjentem oddziału na rękach) oraz dwie salowe

Rycina 3. Pracownicy Oddziału Skórno-Wenerologicznego w Rzeszowie w gabinecie dr. Juliana Kostołowskiego w budynku przy ulicy Leszczyńskiego — początek lat 70. XX w. Od lewej: lek. Krystyna Niedzielska (asystentka), lek. Barbara Szabatowska (asystentka), lek. Szczepan Pabiś (specjalizant), lek. Alicja Łyżwa (specjalizantka), dr n. med. Julian Kostołowski (ordynator), lek. Zofia Pielą (asystentka), lek. Jerzy Rygiel (specjalizant)

Rycina 4. Pracownicy Oddziału Skórno-Wenerologicznego w Rzeszowie w gabinecie zabiegowym w budynku przy ul. Leszczyńskiego — przełom lat 70. i 80. XX w. Od lewej: Stanisława Ferfecka (pielęgniarka oddziałowa), Stanisława Żyguła (pielęgniarka), Maria Czech (pielęgniarka), lek. Zofia Pielą (zastępczyni ordynatora), dr n. med. Julian Kostołowski (ordynator), lek. Izabela Eberbach (asystentka), lek. Adam Błoński (specjalizant)

ODDZIAŁ DERMATOLOGICZNY W STALOWEJ WOLI

Lecznictwo dermatologiczne na terenie miasta Stalowa Wola datuje się od roku 1956, kiedy to powstała poradnia dermatologiczna, którą kierował lek. Kazimierz Wojas — specjalizujący się w Wojewódzkim Oddziale Dermatologicznym w Rzeszowie. W 1963 roku, w ramach oddziału zakaźnego, utworzony został 16-lóżkowy pododdział dermatologiczny. W latach 1965–1966 powstał samodzielny 22-lóżkowy Oddział Dermatologiczny, kierowany przez dr. Kazimierza Wojasę (1931–2011). Na oddziale zatrudnieni byli: dwaj asystenci, trzy pielęgniarki i jedna salowa. Oddział rozwijał się dość prężnie. Od 1973 roku wykonywano w nim zabiegi dermatochirurgiczne, stosowano krioterapię CO₂, w wyposaże-

Rycina 5. Wizyta prof. Roberta Schwartz (przed gabinetem lekarzy w budynku przy ul. Leszczyńskiego) — rok 1988. Profesor gościł w Rzeszowie dwukrotnie, wygłaszając wykłady oraz zwiedzając oddział i oglądając ciekawsze przypadki pacjentów. Od lewej: lek. Ewa Machowska (asystentka), lek. Barbara Bajor (asystentka), lek. Barbara Mach (asystentka), lek. Maria Szuber (zastępczyni ordynatora), lek. Maciej Tabisz (specjalizant), prof. Robert A. Schwartz (kierownik Kliniki Dermatologii w New Jersey, USA), dr n. med. Zofia Pielą (ordynator)

niu oddziału znajdował się także aparat do elektrokoagulacji. Na oddziale wykonywana była diagnostyka kiły (badanie w ciemnym polu) i rzeżączki (badanie mikroskopowe na obecność dwoinek) oraz grzybic (preparaty bezpośrednie) [3]. Pozostałą diagnostykę wykonywano w Warszawie (badania immunologiczne i immunopatologiczne), Białymstoku (serologia kiły — pierwotnie), Rzeszowie (serologia kiły — później) oraz Krakowie (badania histopatologiczne wycinków, opisywane przez dr Marię Lijowską — doświadczoną dermatolog i histopatolog).

Po rozbudowaniu oddziału zwiększyła się baza lokalowa; wyposażono go w lampę PUVA i wprowadzono światłolecznictwo. Na Podkarpaciu była to pierwsza placówka z takim wyposażeniem. Rozpoczęto tworzenie pracowni mikologicznej, ale ze względów finansowych nie została ona uruchomiona. Powstała natomiast pracownia histopatologiczna, która funkcjonowała przez kilka lat, jednak została zlikwidowana — podobnie z powodu braku rentowności. Utworzono specjalną salkę operacyjną do wykonywania zabiegów dermatochirurgicznych, a ponadto wprowadzono krioterapię ciekłym azotem. Na oddziale tym rozpoznano i leczono pierwszy przypadek zespołu nabytego niedoboru odporności (AIDS, *acquired immunodeficiency syndrome*) w Polsce. Ponadto jest to oddział, który pierwszy w województwie rozpoczął leczenie łuszczycy lekami biologicznymi.

W 1975 roku, po utworzeniu województwa tarnobrzeckiego, oddział w Stalowej Woli zyskał status oddziału

Tabela 1. Obsada Kliniki Dermatologii Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 1 imienia Fryderyka Chopina w Rzeszowie (stan na 1.08.2019 r.)

Kierownik Kliniki
prof. dr hab. Adam Reich — specjalista dermatolog-wenerolog
Specjaliści
dr n. med. Dominik Samotij — specjalista dermatolog-wenerolog
dr n. med. Robert Kijowski — specjalista dermatolog-wenerolog
lek. Anna Małek — specjalista dermatolog-wenerolog
lek. Paulina Pochwałowska — specjalista dermatolog-wenerolog
lek. Justyna Tokarz — specjalista dermatolog-wenerolog
Rezydenci
dr n. med. Agnieszka Bożek
dr n. med. Justyna Szczęch
lek. Ewelina Dudziak
lek. Kamila Jaworecka
lek. Ewelina Kosior
lek. Joanna Muda-Urban
lek. Aleksandra Opalińska
lek. Marcelina Pojawa-Gołąb
lek. Anna Ryzek
lek. Edyta Sawińska-Wysocka
lek. Katarzyna Stępień
lek. Klaudia Tutka
lek. Ewa Żabska
lek. Marta Kołt-Kamińska
Pielęgniarka oddziałowa
mgr Halina Pietrzycka — specjalizacja z pielęgniarstwa zachowawczego
Pielęgniarki
Beata Baj Sławęcka
Aleksandra Bazan
Renata Ciupak
Anna Grabiec
Barbara Grążka
Katarzyna Kilar
Anna Kruczek
Małgorzata Maźnicka
Elżbieta Panek
Urszula Pisanczyn
Bożena Ryznar
Bernadetta Słowik
Dietetyczka:
Janina Smyrska
Sekretarki
Iwona Mróz
Karolina Szczepańska

wojewódzkiego. Nieco później utworzono Wojewódzką Przychodnię Dermatologiczną z centralną kartoteką. Dr Kazimierz Wojaś pełnił wówczas funkcję konsultanta wojewódzkiego do spraw dermatologii. Na terenie miasta funkcjonowały dwie poradnie dermatologiczne. W 1976 roku utworzono poradnię dermatologiczną w Szpitalu Krajowym w Rozwadowie, która wraz z likwidacją szpitala skończyła swoją działalność w 2002 roku.

W tym też okresie rozpoczęto rozbudowę Oddziału Dermatologicznego, którą skończono w 1982 roku. Oddział liczył wówczas 51 łóżek, a zatrudnionych było 21 pielę-

gniarek i czworo lekarzy etatowych — w tym ordynator. Od 1984 roku zwiększyła się obsada lekarska, przybywa lekarzy specjalizujących się w dermatologii. Lekarze Oddziału Dermatologicznego chętnie uczestniczyli w konferencjach i zjazdach dermatologicznych, w których często brali czynny udział, wygłaszając referaty i prezentując ciekawe przypadki. Do 2003 roku na oddziale wyspecjalizowało się 29 lekarzy, z czego 17 uzyskało pierwszy stopień specjalizacji, a 12 — drugi. Funkcję ordynatora pełnili kolejno: dr n. med. Kazimierz Wojaś (w latach 1965–1996), lek. Leokadia Kałdan (1996–2009), lek. Jerzy Maciąg (od 2009 r.).

W 2001 roku w ramach reorganizacji oddział zmniejszono do 39 łóżek, a etaty pielęgniarskie zostały zredukowane do 17. Obecnie na Oddziale Dermatologicznym w Stalowej Woli pracuje 3 lekarzy specjalistów z dziedziny dermatologii i wenerologii (Jerzy Maciąg, Elżbieta Szmacińska, Emanuela Turlewicz), 7 lekarzy rezydentów i 1 lekarz wolontariusz (Joanna Chmielewska, Paulina Kryczko, Anna Raga, Barbara Paciura, Ewa Burghardt-Skroban, Aneta Lechowicz, Paulina Serwin-Dziedzic, Izabela Jarosławska). Dodatkowo w przychodni dermatologicznej pracuje 2 specjalistów z dziedziny dermatologii i wenerologii (Leokadia Kałdan, Magdalena Partyka-Zajac).

W 1997 roku, gdy utworzono kasy chorych, zmieniło się finansowanie Oddziału (zmiany były widoczne jeszcze bardziej po 2004 r., kiedy powstał Narodowy Fundusz Zdrowia). Zmieniła się też obsada lekarska, gdyż powstały niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i część lekarzy zatrudniła się w tych placówkach. Obecnie na terenie Stalowej Woli funkcjonuje pięć poradni dermatologicznych.

W skład wyposażenia oddziału wchodzi: 20 łóżek, gabinet badań, gabinet fototerapii (PUVA, UVB 311), gabinet zabiegowy chirurgiczny, gabinet zabiegowy laserowy (laser CO₂). Przy Oddziale Dermatologicznym funkcjonuje poradnia dermatologiczna, w której skład wchodzi dwa gabinety przyjęć oraz gabinet zabiegowy, gdzie wykonuje się zabiegi z zakresu kriochirurgii, pobieranie wycinków do badań histopatologicznych, a także posiewów bakteriologicznych i mikologicznych.

ODDZIAŁ DERMATOLOGICZNY W PRZEMYSŁU

Oddział Dermatologiczny w Przemyśle może się poszczycić stuletnią tradycją. Początki jego działalności wiążą się z dr. Janem Lenartowiczem, który przybył do Przemyśla po ukończeniu studiów w Paryżu. Prowadził on Oddział Dermatologiczny do 1921 roku, kiedy to przeniósł się do Lwowa, by kontynuować karierę naukową. Tam zdobył tytuł profesora i uzyskał stanowisko kierownika kliniki. Kolejnymi ordynatorami Oddziału Dermatologicznego w Przemyśle byli: dr Edward Brandt (w latach 1921–1957), dr Wilhelm Bartkiewicz (1957–1970), dr Czesław Łoziński (1970–1985) i dr Danuta Szal-Marczakiewicz (od 1985 r.).

Od 2017 roku oddział znajduje się w warunkach tymczasowych przy Oddziale Chirurgii Ogólnej Wojewódzkiego Szpitala imienia Świętego Ojca Pio przy ulicy Monte Cassino 18. Sytuacja ta jest wynikiem połączenia dwóch przemyskich szpitali.

Obecnie w skład personelu oddziału wchodzi: 2 lekarzy specjalistów drugiego stopnia (w tym jeden na pół etatu), 2 lekarzy rezydentów oraz 13 pielęgniarek. Choć oficjalnie oddział dysponuje 21 łóżkami, to faktycznie dostępnych jest ich jedynie 12 dla pacjentów dermatologicznych, a sytuacja taka utrzymuje się od 2 lat. Ponadto od 2010 roku przy szpitalu funkcjonuje poradnia dermatologiczna.

Sprzęt, którym dysponuje Oddział Dermatologiczny w Przemyślu, obejmuje: lampy do fototerapii (kabina N-LINE Light GmbH, MF54 Optimed, UVB 311 Optimed), aparat do kriochirurgii (cryoS SN Csc2544) i elektrokoagulacji (Lancetron GT55) oraz mikroskop optyczny i dermatoskopy delta 20 plus.

ODDZIAŁ DERMATOLOGICZNY 114 SZPITALA WOJSKOWEGO W PRZEMYŚLU

Oddział został utworzony w grudniu 1970 roku przy ulicy Słowackiego 85 w Przemyślu. Funkcjonował nieprzerwanie w różnych budynkach aż do kwietnia 2013 roku. Po ponad 42 latach pracy przestał być oddziałem w ramach szpitala, którego organem założycielskim było Ministerstwo Obrony Narodowej. Do października 2017 roku Oddział Dermatologiczny w wyżej wymienionym obiekcie funkcjonował jeszcze początkowo jako jeden z oddziałów Szpitala Miejskiego w Przemyślu, lecz po kolejnej zmianie organu założycielskiego pozostawał od stycznia 2017 roku w strukturze Wojewódzkiego Szpitala imienia Świętego Ojca Pio, po czym ostatecznie zakończył swoją działalność.

Oddział ten w czasie swojej 42-letniej działalności był przenoszony prawie 10 razy w obrębie historycznego obiektu, który został ufundowany w 1888 roku. Obiekt ten, przeznaczony na Szpital Wojskowy nr 3, przeniesiono z Budy dla zabezpieczenia medycznego twierdzy Przemyśl [4].

Liczba łóżek na oddziale początkowo wynosiła 15, w późniejszych latach wzrosła do 21, a momentami dochodziła do 25. Na oddziale znajdowały się gabinety: opatrunkowy, zabiegowy, krioterapii i elektrokoagulacji zmian skórnych oraz fototerapii. Ponadto przy szpitalu funkcjonowała poradnia dermatologiczna. Skład osobowy oddziału podano w tabeli 2 oraz przedstawiono na rycinach 6 i 7.

ODDZIAŁ DERMATOLOGICZNY ORAZ PORADNIA DERMATOLOGICZNA W MIELCU

Pod koniec 1964 roku przy ulicy Biernackiego w Mielcu utworzono Oddział Dermatologiczny, liczący wówczas 25 łóżek. Jego prowadzenie powierzono lek. Edwardowi Janiszewskiemu (1928–2001) (ryc. 8). W 1984 roku Oddział

Tabela 2. Skład osobowy Oddziału Dermatologicznego 114 Szpitala Wojskowego w Przemyślu

Ordynatorzy
plk. dr hab. med. Piotr Ratka (1970–1994) ppłk. lek. Tadeusz Słoboda (1994–2011) lek. Anna Drabczyńska (2011–2013)
Lekarze
kpt. lek. Jarosław Bury lek. Mirosława Cybulska mjr lek. Przemysław Folt lek. Marta Gliwiska-Drzał lek. Marta Hubacz mjr lek. Marian Kyc lek. Barbara Wąsik-Gąska ppłk lek. Janusz Włoch
Pielęgniarki oddziałowe
Jadwiga Biernacka (1970–1977) Irena Zając (1977–2003) Aleksandra Wielgosz (2003–2013)
Pielęgniarki
Kazimiera Czarnecka Zdzisława Dykiel Urszula Nuckowska Jolanta Gratkowska-Kunysz Beata Korzec Stefania Wacnik Krystyna Nawój Danuta Barłóg Grażyna Surówka Regina Sosnowska Mgr Beata Kołcz Agnieszka Skoczylas Marta Grządziel Anna Kwaczała Barbara Dobrowolska Monika Jop Dorota Cisko Aneta Bąk
Personel pomocniczy
Maria Stecula Anna Janiszczak Jadwiga Bembnowicz Lucyna Litwin Józefa Mickiewicz

Dermatologii został przeniesiony do budynku przy ulicy Spółdzielczej, przy którym dodatkowo utworzono pododdział o 12 łóżkach dla przewlekle chorych. Pod odejściu na emeryturę przez lek. Edwarda Janiszewskiego kolejnym ordynatorem oddziału, w roku 1994, została lek. Urszula Wasilik (ur. 1954). Poszerzyła ona działalność placówki o diagnostykę alergicznych chorób skóry oraz leczenie przewlekłych owrzodzeń i powikłań niewydolności żyłnej kończyn dolnych. W styczniu 2005 roku przeniesiono Oddział Dermatologii do budynku Szpitala Powiatowego w Mielcu przy ulicy Żeromskiego 22 (II piętro, budynek A). Oddział liczył wtedy 25 łóżek. W grudniu 2007 roku przeniesiono go na III piętro budynku A i w tej lokalizacji pozostaje do dzisiaj, mając obecnie 21 łóżek. Od 1 lipca 2017 roku kierownikiem

Rycina 6. Personel Oddziału Dermatologicznego Szpitala Wojskowego w Przemyślu: w środku zdjęcia płk dr n. med. Piotr Ratka (ordynator), obok niego po prawej kolejno: Irena Zajac (pielęgniarka oddziałowa), lek. Barbara Wąsik-Gąska, mjr lek. Marian Kyc

Rycina 7. Personel Oddziału Dermatologicznego Szpitala Wojskowego w Przemyślu. Od lewej stoją: ppłk lek. Tadeusz Słoboda (ordynator), Irena Zajac (pielęgniarka oddziałowa), mjr lek. Marian Kyc (starszy asystent)

Rycina 8. Lek. Edward Janiszewski

Rycina 9. Personel Oddziału Dermatologicznego w Mielcu. Od lewej: lek. Jerzy Barnaś, lek. Urszula Wasiluk, lek. Edward Janiszewski, lek. Jolanta Nycek-Jer

Oddziału Dermatologicznego w Mielcu jest lek. Jolanta Nycek-Jer (ur. 1969) (ryc. 9).

Oddział zajmuje się leczeniem dorosłych i dzieci ze schorzeniami alergicznymi, grzybiczymi, wirusowymi, bakteryjnymi skóry i tkanki łącznej (kolagenozami), łuszczycą, ciężkimi postaciami trądziku, chorobami pęcherzowymi autoimmunologicznymi, chorobami włosów, paznokci, śluzówek, boreliozą, chorobami przenoszonymi drogą płciową, niewydolnością żylną kończyn dolnych z powikłaniami (zakrzepowe zapalenie żył, owrzodzenia żylakowe podudzi, wyprysk żylakowy). Realizowany jest tu program leczenia biologicznego łuszczycy dla pacjentów spełniających odpowiednie kryteria.

Na oddziale znajdują się sale 4- i 5-osobowe oraz separata — wszystkie sale chorych z pełnym węzłem sanitarnym oraz telewizorem. Ponadto na oddziale są dwa gabinety zabiegowe, pokój do zabiegów fototerapii oraz łazienka dla niepełnosprawnych. Na wyposażenie sprzętowe składają się: aparat do krioterapii na podtlenek azotu, mikroskop z ciemnym polem widzenia, lampa SOLLUX, aparat do elektrokoagulacji, kabina do fototerapii i fotochemioterapii (PUVA) Medisun 2800 z 44 promiennikami (sterowane komputerowo), dermatoskop. Niezbędną diagnostykę wykonuje się w szpitalnych laboratoriach — mikrobiologicznym, analitycznym, serologicznym — i w pracowniach diagnostycznych: radiologii, tomografii komputerowej, rezonansu magnetycznego, ultrasonograficznej, elektrokardiograficznej oraz gastrokopii; diagnostyka uzupełniana jest o konsultacje specjalistyczne i wymagane interwencje medyczne w pozostałych oddziałach szpitala.

Obecny skład zespołu oddziału stanowią: 2 lekarzy specjalistów, w tym lekarz kierujący oddziałem, 5 lekarzy rezydentów, 13 pielęgniarek, w tym pielęgniarka oddziałowa. Pełny skład osób pracujących na oddziale w latach 1964–2019 przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Skład osobowy Oddziału Dermatologicznego w Mielcu w latach 1964–2019

Lekarze dermatolodzy — specjaliści z dermatologii i wenerologii
Teresa Dziedzic Witold Frąckiewicz Edward Janiszewski Katarzyna Kopec-Gajek Jolanta Nycek-Jer Krystyna Roszkowska-Łoin Aleksandra Szczepańska Urszula Wasiluk Barbara Wykręt
Lekarze bez specjalizacji i w trakcie specjalizacji z dermatologii i wenerologii
Jerzy Barnaś Szczepan Brezdeń Kamila Jaworecka Paulina Kukułka Monika Kurdziel Izabela Machlarz Elżbieta Myjkowska Joanna Łudzik Anna Szymczyk Magdalena Turek Anna Żabówka Sylwia Żala
Pielęgniarki oddziałowe
Weronika Jarecka-Jaje Stanisława Maziarz Krystyna Holewa Teresa Gurdak (obecnie)
Pielęgniarki
Jolanta Bak Maria Bąk Edyta Barnaś Władysława Buczek Danuta Drożdżowska Katarzyna Dudek Danuta Działo Irena Gałda Teresa Gurdak Krystyna Holewa Danuta Jung Bożena Krzysztoforska Bożena Kuźdzał Teresa Lasek Michalina Lipińska Bernardyn Litwin Marta Lubacz Regina Malinowska Anna Maziarska Małgorzata Maziarska Elżbieta Mikina Ewa Murdza Zofia Niziołek Joanna Ortyl Lidia Pękalska Wioletta Pieróg Genowefa Płaneta Teresa Polczyk Alicja Sroka Barbara Szerszeń Krystyna Szewc Lidia Szteliga Małgorzata Wałęga Grażyna Wolak Krystyna Ząbek Małgorzata Zielińska Urszula Zielińska

Z kolei Poradnia Dermatologiczna w Mielcu powstała w kwietniu 1939 roku w bloku nr 16 osiedla Fabrycznego. Początkowo był to gabinet ogólny, a następnie gabinet chorób skórnych i wenerycznych, a także gabinet okulistyczny. W 1945 roku lekarz powiatowy uruchomił przychodnię przeciwweneryczną. Stałą działalność Poradni Skórno-Wenologicznej w Mielcu datuje się od 1962 roku — wówczas Powiatowa Przychodnia Obwodowa uruchomiła Poradnię Skórno-Wenologiczną, która działała do 31 grudnia 2004 roku. Jej kierownikami byli lek. Edward Janiszewski (1962–1993) oraz lek. Urszula Wasiluk (1994–2004).

Kolejne lokalizacje poradni skórno-wenologicznych w Mielcu to: ulica Łukasiewicza, ulica Skłodowska i ulica Spółdzielcza.

W 2005 roku następuje rozdzielenie 20-letniej wspólnej siedziby Oddziału i Poradni Dermatologicznej. Wówczas też roku świadczenie opieki dermatologicznej ambulatoryjnej rozpoczyna się w gabinetach dermatologicznych, które zawarły umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia, i/lub w gabinetach prywatnych, między innymi położonych przy ulicach: Drzewickiego, Wolności, Skłodowskiej-Curie, Mickiewicza, Zacisze.

ODDZIAŁ DERMATOLOGICZNY W KROŚNIE

Oddział powstał w 1999 roku jako zupełnie nowa placówka, przy czynnym udziale dr. Janusza Stroińskiego i lek. Danuty Bąk, a do rozpoczęcia jego działalności doszło 1 kwietnia 1999 roku. Uroczyste otwarcie oddziału nastąpiło 6 września tego samego roku (ryc. 10 i 11). Pierwszym ordynatorem nowo powstałego Oddziału Dermatologicznego została lek. Danuta Bąk, specjalizująca się w dermatologii i alergologii. Kierownikiem była w latach 1999–2007, aż do przejścia na wcześniejszą emeryturę. Od roku 2007 po dziś dzień ordynatorem Oddziału Dermatologicznego w Krośnie pozostaje lek. Barbara Zgrych-Mrozek.

Obecnie na oddziale pomoc lekarską świadczy 5 lekarzy, w tym 2 w trakcie rezydentury, a obsada pielęgniarska wynosi 9 osób. Lekarze pełnią dyżury stacjonarne, podczas których lekarz dyżurny obsługuje oddział dermatologiczny, oddział opieki paliatywnej oraz zakład opiekuńczo-leczniczy. Oddział w Krośnie jest wyposażony w 15 łóżek, a personel medyczny ma do dyspozycji gabinet zabiegowy oraz urządzenia służące do foto(chemo)terapii za pomocą PUVA i UVB 311 nm. Na stanie oddziału znajduje się również aparat do krioterapii.

PORADNIA DERMATOLOGICZNA W KROŚNIE

Poradnia Dermatologiczna w Krośnie została utworzona w 1946 roku przez dr. Adama Walkera. Dogodnym miejscem do jej założenia okazał się lokal nad apteką Bireckiego. Dr Walker pracował do roku 1973, kiedy to zdecydował się przejść na emeryturę. W roku 1973 kierownikiem Poradni

Rycina 10. Prof. dr hab. Jadwiga Czabanowska przemawia w trakcie otwarcia Oddziału Dermatologicznego w Krośnie (6 września 1999 r.)

Rycina 11. Dr n. med. Janusz Stroiński podczas otwarcia Oddziału Dermatologicznego w Krośnie

Skórno-Wenerologicznej został dr n. med. Janusz Stroiński, w tym czasie mianowany również specjalistą wojewódzkim z dermatologii i wenerologii w obrębie województwa krośnieńskiego. Dr J. Stroiński, specjalista dermatolog-wenerolog i specjalista alergolog, był kierownikiem Poradni Dermatologicznej w latach 1991–2001. Obecnie Poradnia Dermatologii mieści się w Krośnie przy ulicy Grodzkiej 45. W jej obrębie pomoc lekarską świadczy 3 lekarzy. Kierownikiem poradni w Krośnie pozostaje lek. Barbara Zgrych-Mrozek.

PORADNIA DERMATOLOGICZNA W STRYŻÓWIE

Poradnia Dermatologiczna w Strzyżowie rozpoczęła działalność 1 marca 1974 roku, a jej kierownikiem został lek. Aleksander Kwater, który pełnił tę funkcję do 1986 roku. W roku 1987 osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie placówki została lek. Danuta Rutkowska, która swoje obowiązki pełni do dziś. W poradni — oprócz lekarza — zatrudniona jest jedna pielęgniarka. W skład Poradni Dermatologicznej w Strzyżowie wchodzi: rejestracja, gabinet lekarski oraz gabinet diagnostyczno-zabiegowy.

PORADNIA DERMATOLOGICZNA W LESKU

Początki działalności Poradni Dermatologicznej w Lesku datuje się na 1 stycznia 1966 roku. Obecnie jej personel składa się z dermatologa, lek. Teresy Mróz-Majsak, oraz jednej pielęgniarki. Do dyspozycji pozostaje baza diagnostyczno-terapeutyczna obejmująca: gabinet zabiegowy w Poradni Dermatologicznej w Lesku, Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej i Pracowni Serologii w Szpitalu Powiatowym w Lesku oraz Zakład Mikrobiologii w Szpitalu w Sanoku.

PORADNIA DERMATOLOGICZNA W KOLBUSZOWEJ

Zespół Opieki Zdrowotnej (ZOZ) w Kolbuszowej powstał w 1975 roku i podlegał pod Prezydium Powiatowej Rady Narodowej i Opieki Społecznej w Kolbuszowej. Od 1 grudnia 1998 roku ZOZ został jednostką podlegającą pod Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej. Poradnia Dermatologiczna w Kolbuszowej rozpoczęła pracę w 1976 roku w Przychodni Rejonowej nr 2. W latach 1976–1991 w poradni pracowali lekarze dermatolodzy: lek. Stanisław Augustynowicz, a następnie lek. Zofia Piel wraz z pielęgniarką Adelą Szczęch. Od sierpnia 1991 roku Poradnię Dermatologiczną prowadził lek. Janusz Hellstein z pielęgniarką Krystyną Zubą; funkcję tę pełnił przez kolejną dekadę. Zajmował się on również pracą w poradni medycyny pracy.

Z dniem 1 maja 1993 roku obie te poradnie przeniesiono do Przychodni Rejonowej nr 1 w Kolbuszowej, gdzie pracę — aż do 1 września 2001 roku — kontynuował lek. Janusz Hellstein. Funkcję pielęgniarek pełniły w tym czasie Teresa Posłuszny oraz Irena Sokołowska. W 2001 roku w Po-

radni Dermatologicznej pracę podjął lek. Robert Kijowski i kontynuował ją do 2005 roku. Od 2005 roku pacjentów z chorobami skóry konsultuje lek. Magdalena Bielak, która pracuje tu do dziś. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2005 roku pracę w Poradni Dermatologicznej wykonywała lek. Beata Sroka. W okresie od 2005 w poradni pracowały też pielęgniarki: Irena Sokołowska, Elżbieta Tomczyk i Bożena Kłosińska.

PORADNIA DERMATOLOGICZNA PRZYCHODNI SPECJALISTYCZNEJ ZAKŁADU OPIEKI ZDROWOTNEJ W LEŻAJSKU ORAZ PORADNIA DERMATOLOGICZNA W PRZEWORSKU

Początek działalności Poradni Dermatologicznej w Leżajsku przypada na wrzesień 1981 roku. Wcześniej, od lat 60. XX wieku, pacjentów dermatologicznych z powiatu leżańskiego przyjmowała lek. Maria Prokulewicz — pracownik Zakładów Chemicznych w Nowej Sarzynie. W Poradni Dermatologicznej pracowali lekarze: lek. Marta Zając (od września 1981 do 2003 r.), Barbara Tutka (od kwietnia 1985 r.) oraz Grażyna Herecka-Solarz (od 2003 r.). Poradnia jest wyposażona w mikroskop optyczny do badania bezpośredniego oraz elektrokoagulator.

Poradnia Dermatologiczna ZOZ w Przeworsku była początkowo obsługiwana przez lek. Marię Prokulewicz (od lat 60. do 1981 r.). Pracowały tam również lek. Marta Zając (1977–1987) oraz lek. Anna Dobaczewska (od lat 80.).

ZESPÓŁ NAUKOWO-LECZNICZY IWOLANG

Kiedy w latach 70. ubiegłego stulecia prof. Andrzej Langner razem z Edwardem Długoszem podjęli próbę rozpoczęcia na nowo leczenia z wykorzystaniem soli iwonickich, nieodłączających swym składem fizykochemicznym od soli znanych z okolic Morza Martwego, dla Podkarpacia, a przede wszystkim dla uzdrowiska w Iwonie, otworzył się nowy rozdział historii — historii leczenia chorób i schorzeń skóry. Jak wspomina prof. Andrzej Langner: „Wtedy nawet w najśmielszych przypuszczeniach nie podejrzewałem, że najbliższe dziesięciolecie związę się z tą ziemią i jej mieszkańcami, stając się jej częścią”.

Iwonicka sól zdała egzamin i zaczęła być szeroko używana w procesie leczenia łuszczycy. We wrześniu 1990 roku, już w okresie transformacji — dzięki wspólnym działaniom prof. Andrzeja Lagnera, dyrektora Edwarda Długosza i Stanisława Klobassy-Zręckiego — powstała Uzdrowskowa Klinika Dermatologiczna, o czym donosiły nawet czasopisma ogólnopolskie. Celem kliniki było przede wszystkim leczenie chorób skóry i podejmowanie prac badawczych z zakresu farmakoterapii, fototerapii i leczenia uzdrowskiego.

Otwarcie kliniki zbiegło się z III Europejskim Sympozjum Łuszczycowym krajów Europy Środkowo-Wschod-

Rycina 12. III Europejskie Sympozjum Łuszczycowe — prof. Andrzej Langner (z lewej) i prof. Enno Christophers (Kiel, Niemcy)

niej, którego zorganizowanie zarząd główny Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego powierzył nowo powstałej klinice. Sympozjum to było wielkim wydarzeniem dla uzdrowiska Iwonice-Zdrój i zorganizowane zostało przy ogromnej pomocy dyrektora Edwarda Długosza. Honorowy protektorat nad sympozjum objęła prof. dr hab. Stefania Jabłońska, a udział w nim wzięli wszyscy kierownicy klinik dermatologicznych z Polski i wybitni specjaliści z zagranicy, tacy jak prof. dr Enno Christophers (Niemcy), Hugh Zachariae (Dania), Anna Kubanova (Rosja), Nikolai Yagovdik (Białoruś) i inni (ryc. 12). Sympozjum zakończyło się ogromnym sukcesem naukowym. Dodatkowym wydarzeniem, a przy tym ogromnym zaskoczeniem dla gości, był koncert muzyki barokowej w wykonaniu chóru parafialnego pod dyktando ks. prałata Kazimierza Piotrowskiego.

Zainspirowany sukcesami europejskiego sympozjum, prof. Andrzej Langner zdecydował się wesprzeć finansowo kolejną inicjatywę, którą było powołanie Iwonickiego Forum Młodych. Pierwsze ze spotkań odbyło się w 1993 roku, a kolejne — w latach 1994, 1995 i 1997. Z czasem Forum Młodych i klinika Iwolang stały się znaną i rozpoznawalną w Polsce „kuźnią młodych naukowców” z zakresu dermatologii i wenerologii. Już w 1995 roku prof. Stefania Jabłońska, podsumowując III Forum Młodych, mówiła: „na zakończenie chciałabym stwierdzić, że po każdym kolejnym Forum Młodych wyjeżdżam z Iwolangu z optymistycznym poglądem na przyszłość naszej dermatologii”. Jak bardzo trafne to stwierdzenie, można było się przekonać już kilka lat później, kiedy to w 1997 roku trzy osoby biorące aktywny udział w tych spotkaniach (Lidia Rudnicka, Cezary Kowalewski, Marian Dmochowski) uzyskały habilitacje. W szeregach pracowników Iwolang odnajdujemy zaś osoby, które dziś stanowią trzon polskiej dermatologii: Krystynę Zadwor- ną, Annę Rajchel, Sabinę Stanisławczyk, Karolinę Sobotkę, dr. Marcina Ambroziaka (twórcę znanej Kliniki Dermatolo-

gicznej Ambroziak Estederm), dr. hab. Bartłomieja Kwieka, Artura Stępnia oraz nieżyjącego już Vadima Stąpóra.

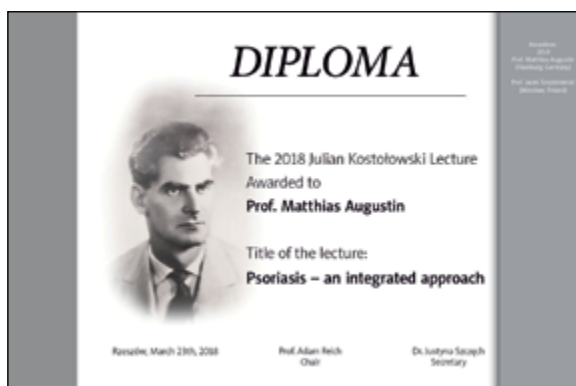
Już od chwili powstania kliniki Iwolang do Iwonicza ściągają chorzy nie tylko z całej Polski, lecz także z zagranicy, zwabieni tutaj doświadczonym zespołem, innowacyjnymi metodami leczenia i otwartością na pacjenta. Wiele lat praktyki pozwoliło Iwolangowi wyrobić sobie w środowisku polskiej dermatologii opinię znaczącego centrum leczenia i nauki, a sama klinika dysponuje nowoczesnym oprzyrządowaniem, pracownią mikologiczną i pracownią trychologiczną. Obecnie działalność kliniki koncentruje się na trzech głównych problemach: leczeniu szerokiego spektrum chorób skóry, dermatologii estetycznej w szerokim słowa tego znaczeniu oraz badaniach naukowych ukierunkowanych na farmakoterapię.

ODDZIAŁ PODKARPACKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA DERMATOLOGICZNEGO

Oddział Podkarpacki Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego został powołany 20 listopada 2017 roku na posiedzeniu Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego w Warszawie. Pierwsze posiedzenie naukowo-dydaktyczne Oddziału Podkarpackiego odbyło się 16 grudnia 2017 roku i było połączone z wyborami jego władz (ryc. 13). Przewodniczącym wybrano prof. dr. hab. Adama Reicha, natomiast członkami zarządu zostali: lek. Krystyna Zadworna (wiceprzewodnicząca), lek. Maria Szuber (skarbnik), dr Justyna Szczęch (sekretarz) oraz Hanna Pieprzny i Jolanta Nycek-Jer (członkowie zarządu). Z kolei przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został dr Stanisław Bajcar, a jej członkami dodatkowo lek. Anna Drabczyńska i lek. Danuta Bąk. W ramach działalności Oddziału Podkarpackiego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego organizowane są co 2 miesiące konferencje naukowo-dydaktyczne. Ponadto w dniach 22–23 marca 2018 roku została zorganizowana ogólnopolska konferencja „Łuszczyca — choroba nie tylko skóry”, podczas której po raz pierwszy zostały wygłoszone wykłady imienia dr. Juliana Kostołowskiego przez prof. Matthiasa Augustina (Hamburg, Niemcy) (ryc. 14) oraz prof. Jacka Szepietowskiego (Wrocław).

Rycina 13. Uroczysty tort przygotowany z okazji pierwszego posiedzenia naukowo-szkoleniowego Oddziału Podkarpackiego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego

Rycina 14. Dyplom wręczony prof. Matthiasowi Augustinowi (Hamburg, Niemcy) z okazji wygłoszenia wykładu imienia dr. Juliana Kostołowskiego

PIŚMIENNICTWO

1. Sprawozdanie Konsultanta Wojewódzkiego w dziedzinie dermatologii i wenerologii za okres 1 marca — 30 czerwca 2019. Załącznik nr 1 do Umowy Zlecenia nr 74/2019. 7 lipca 2019 r.
2. Stella-Sawicki J. Stan szpitali powszechnych w Galicji w r. 1873. Wydział Krajowy we Lwowie, Lwów 1873; 89.
3. Leokadia K. In memoriam Doktor n. med. Kazimierz Wojas (23.05.1931–15.07.2011). Przegl Dermatol 2012; 99: 78–79.
4. Ratka P. Oddział Dermatologiczny 114 Szpitala Wojskowego w Przemysłu. [w:] Historia oddziałów dermatologicznych szpitali wojskowych w Polsce. Borzęcki A. (red.), Stowarzyszenie Dermatologów Wojskowych, Lublin 2016: 70–73.